

Briselē, 2023. gada 27. martā
(OR. en)

7808/23

Starpiestāžu lietas:
2021/0424(COD)
2021/0425(COD)

ENER 155
ENV 304
CLIMA 158
IND 147
RECH 111
COMPET 264
ECOFIN 281
CODEC 475

PIEZĪME

Sūtītājs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja (I)
Saņēmējs:	Padome
K-jas dok. Nr.:	15111/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1 15096/1/21 REV 1 + ADD 1 REV 1
Temats:	Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz atjaunīgo gāzu un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija) Priekšlikums – Eiropas Parlamenta un Padomes Regula par atjaunīgo gāzu un dabasgāzes iekšējo tirgu un ūdeņraža iekšējo tirgu (pārstrādāta redakcija) – vispārēja pieeja

I. IEVADS

1. Komisija 2021. gada 15. decembrī – kā jauno ES regulējumu gāzes tirgu dekarbonizācijai, ūdeņraža veicināšanai un metāna emisiju samazināšanai – iesniedza priekšlikumus Direktīvai par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz atjaunīgo gāzu un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu un Regulai par atjaunīgo gāzu un dabasgāzes un ūdeņraža iekšējo tirgu ("gāzes pakete").

2. Ūdeņraža un gāzes tirgu dekarbonizācijas paketes mērķis ir veicināt dabasgāzes patēriņa dekarbonizāciju, izveidojot tiesisko regulējumu specializētai ūdeņraža infrastruktūrai un tirgiem un integrētai tīkla plānošanai. Tā arī paredz noteikumus patērētājiem un stiprina piegādes drošību.

II. PAŠREIZĒJAIS STĀVOKLIS

1. 2022. gada jūlijā prezidentvalsts Čehija Enerģētikas jautājumu darba grupā sāka sarunas par priekšlikumiem, kuras 2023. gada pirmajā ceturksnī turpināja prezidentvalsts Zviedrija. Pamatojoties uz šīm diskusijām, prezidentvalsts iesniedza septiņas pārskatītas versijas kā attiecībā uz regulu, tā arī direktīvu.
2. Priekšlikumus apsprieda arī TTE padomē (Enerģētika) 2022. gada 25. oktobrī Luksemburgā, galveno uzmanību pievēršot ūdeņraža tirgu attīstībai, tarifu atlaidēm ūdeņradim, atjaunīgām un mazoglekļa gāzēm un ūdeņraža piemaisīšanai dabasgāzes sistēmā. Ministri prezidentvalstij sniedza politiskas norādes un noteica turpmākā darba virzienu.
3. Pašreizējai septītajai pārskatītajai versijai, kā izklāstīta dokumentos 7556/23 un 7557/23, būtu jākalpo par pamatu vispārējai pieejai. Jaunais teksts ir izcelts **treknrakstā**, bet svītrojumi – atzīmēti ar [...].

III. DARBS EIROPAS PARLAMENTĀ UN CITĀS SAVIENĪBAS STRUKTŪRĀS

1. Eiropas Parlamentā par abiem dosjē atbildīga ir Rūpniecības, pētniecības un enerģētikas komiteja (ITRE). Attiecībā uz regulu ieceltais referents ir EP deputāts *Jerzy Buzek* (*PPE*, Polija), bet attiecībā uz direktīvu – EP deputāts *Jens Geier* (*S&D*, Vācija). Parlaments abas nostājas pieņēma 2023. gada 16. februārī.
2. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja atzinumu par priekšlikumu pieņēma 2022. gada 19. maijā, savukārt Eiropas Reģionu komiteja atzinumu sniedza 2022. gada 12. oktobrī.

IV. PREZIDENTVALSTS KOMPROMISA PRIEKŠLIKUMA GALVENIE ELEMENTI

1. Dalībvalstis atbalstīja veidu, kādā politikas debates TTE padomē un diskusijas Enerģētikas jautājumu darba grupā tika atspoguļotas, strādājot pie septītās abu priekšlikumu pārskatītās versijas.
2. Būtiskākās izmaiņas var rezumēt šādi.

Attiecībā uz regulu:

- a) Regulas 3. pantā tirgus principu ietvaros tika precizēts, ka uzņēmumiem, kas darbojas vienā un tajā pašā ieejas–izejas sistēmā, būs iespēja apmainīties ar gāzēm virtuālajos tirdzniecības punktos vai fiziski starpsavienojuma punktos.
- b) Regulas 5. panta 6. punktā, 7. panta 7. punktā un 70.a apsvērumā tika ieviests jauns izņēmuma noteikums, kas ļauj dalībvalstīm veikt samērīgus pasākumus, lai uz laiku ierobežotu jebkura atsevišķa tīkla izmantotāja veiktu sākotnēju solišanu par jaudu ieejas punktos un *LNG* termināļos piegādēm no Krievijas Federācijas un Baltkrievijas.
- c) Attiecībā uz uzglabāšanas sistēmu operatoru sertifikāciju jaunajā 13.b pantā tika iekļauts teksts no 2022. gada jūnijā pieņemtās Regulas par gāzes uzglabāšanu. Saistībā ar šo papildinājumu 15. pantam tika pievienots jauns 3. punkts par 100 % atlaides piemērošanu jaudbāzētiem pārvades un sadales tarifiem pazemes gāzes krātuvēs un *LNG* kompleksos.
- d) 16. pantā tika diferencētas tarifu atlaides atjaunīgajām un mazoglekļa gāzēm dabasgāzes sistēmā, nosakot tarifus attiecīgi 100 % un 75 % apmērā. Tika iekļauta iespēja valsts regulatīvajām iestādēm pieņemt lēmumu nepiemērot atlaides vai tās samazināt, atspoguļojot to dalībvalstu bažas, kurām ir vai kuras paredz, ka tām energoresursu struktūrā būs liels atjaunīgo/mazoglekļa gāzu īpatsvars, vai kurām varētu būt bažas par iespējamo ietekmi uz pārrobežu plūsmām.

- e) 19. pants par pārrobežu koordināciju attiecībā uz gāzes kvalitāti dabasgāzes sistēmā tagad ir piemērojams tikai ūdeņraža maisījumiem, kuros dabasgāzes sistēmā piemaisītā ūdeņraža saturs nepārsniedz 2 procentus pēc tilpuma. Lai izšķirtu jebkādus strīdus par pārrobežu plūsmu ierobežojumiem, ko rada atšķirības ūdeņraža piemaisīšanā dabasgāzes sistēmā, attiecīgās valstu regulatīvās iestādes varēs pieņemt kopīgus koordinētus lēmumus. Šis risinājums atspoguļo vairāku dalībvalstu skeptisko attieksmi pret piemaisīšanu, vienlaikus tomēr nodrošinot netraucētu gāzes pārrobežu plūsmu. Regulas mērķis ir saglabāt saskaņotu pieeju ES līmenī attiecībā uz gāzes kvalitāti, tostarp skābekļa saturu un piemaisīšanu.
- f) 20.b pantā par kopīgām specifikācijām biometānam tika precizēta panta darbības joma.
- g) Attiecībā uz 67. pantu (grozījumi Regulā par energoapgādes drošību) dažādi noteikumi tika uzskatīti par novecojušiem un tāpēc tika svītroti. Tie tika izstrādāti pirms enerģētikas krīzes, un kopš tā laika tie tikuši aizstāti ar Padomes ārkārtas Regulu par solidaritātes veicināšanu, labāk koordinējot gāzes iepirkumus, uzticamus cenu kritērijus un gāzes pārrobežu apmaiņu, kā arī ar Komisijas darbu pie gāzes iepirkuma platformas. Turklāt daudzas delegācijas uzskatīja, ka pašreizējās krīzes dēļ vēl nav pienācis laiks detalizēti grozīt tiesību aktus par piegādes drošību.

Attiecībā uz direktīvu:

- a) Jaunajā 35.a un 36.a apsvērumā ir vairāk precizētas līdzības un atšķirības starp atjaunīgās enerģijas energokopienām (saskaņā ar Atjaunojamo energoresursu direktīvu) un iedzīvotāju energokopienām (saskaņā ar Gāzes direktīvu).
- b) 70. apsvērums tika precizēts, lai nodrošinātu, ka 63. pantā ietvertie horizontālās nodalīšanas noteikumi attiecībā uz ūdeņradi nenozīmē pārvaldības funkcionālu nodalīšanu vai vadības vai personāla nodalīšanu un tādējādi var pilnībā saglabāt sinerģiju starp tīkla operatoriem, piemēram, koplietojot pakalpojumus un pārvaldības struktūras.
- c) Direktīvas 2. pantā minēto definīciju gadījumā:
 - Attiecībā uz 10.–12. punktā ietvertajām mazoglekļa definīcijām tika pievienots fosilās degvielas komparators (kā noteikts Atjaunojamo energoresursu direktīvā), lai kļiedētu dalībvalstu bažas par to, ka šajās definīcijās trūkst precizitātes attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma robežvērtību 70 % apmērā.
 - Tika veiktas būtiskas izmaiņas 53. punktā sniegtajā "ieejas-izejas sistēmas" definīcijā, lai nodrošinātu lielāku skaidrību par piekļuvi ražotnēm un PSO un SSO lomu.
- d) Tika pievienots jauns 4.a pants, lai atbildētu uz dalībvalstu pieprasījumiem attiecībā uz publiskajām intervencēm cenu noteikšanā dabasgāzes krīzes gadījumā.
- e) 8. pantā tika precizēts, ka dalībvalstis atjaunīgo un mazoglekļa gāzu sertifikācijas nolūkā pieprasīs uzņēmējiem ievērot Atjaunojamo energoresursu direktīvā noteiktos ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu aiztaupījuma kritērijus.

f) Attiecībā uz patērētāju tiesību normām:

- 11. pantā tika precizēts, ka grupēto piedāvājumu gadījumā patērētāji varēs izbeigt atsevišķus līguma pakalpojumus un patērētāji varēs izbeigt savus gāzes piegādes līgumus īsā laikā.
- Tika pievienots jauns 11.a pants, lai nodrošinātu pietiekamus patērētāju aizsardzības noteikumus saistībā ar pakāpenisku atteikšanos no dabasgāzes. Tika arī precizēts, ka būtu pienācīgi jāņem vērā mazaizsargāto lietotāju vai enerģētiskās nabadzības skarto lietotāju vajadzības.
- Dalībvalstīm tika dota rīcības brīvība attiecībā uz 14. pantā paredzēto iedzīvotāju energokopienu izveidi. Tika uzsvērts arī šo kopienu vietējais aspekts. Turklāt, lai uzsvērtu mājsaimniecību lietotāju lomu, tiem tiek piešķirti vismaz 15 % balsstiesību.
- 15. pantā tika precizēts, kāda veida klientiem vajadzētu būt iespējai rēķinus un rēķinu informāciju saņemt elektroniski.
- 17. pantā (līdzīgi kā 16. pantā attiecībā uz dabasgāzi) tika pievienots noteikums, kas dalībvalstij dod iespēju pienākumu ieviest viedo uzskaites sistēmu udeņraža sistēmā sasaistīt ar izmaksu un ieguvumu analīzi.
- 20. pantā tika ierosināts precizēt, ka dalībvalstis varētu mājsaimniecību lietotājus, kuri neizmanto gāzi apkurei, atbrīvot no prasības par tradicionālo dabasgāzes skaitītāju. Atbrīvojums tiek attiecināts arī uz ēkām, kurās lielākā daļa patērētāju ir mājsaimniecības, kas gāzi izmanto šādā veidā.

- g) 31. pantā Komisijas priekšlikumā ūdeņraža tirgiem bija iekļauts attīstības posms, lai tie līdz 2030. gadam attīstītos, bet pēc tam tiktu piemēroti detalizētāki noteikumi. Tomēr pārejas posms ūdeņraža tirgus struktūras elementiem tika pagarināts līdz 2035. gada beigām, lai atspoguļotu bažas par to, ka ūdeņraža tirgus līdz 2030. gadam nebūs pietiekami nobriedis, lai īstenotu regulētu trešo personu piekļuvi. Stingra datuma noteikšana arī palielina paredzamību ieinteresētajām personām salīdzinājumā ar pārskatīšanas mehānismu.
- h) 32. pantā dalībvalstīm principā ir pienākums nodrošināt, ka tiek īstenota sistēma trešo personu piekļuvei ūdeņraža termināļiem, pamatojoties uz sarunu ceļā panāktu piekļuvi. Tomēr tika pievienota zināma elastība, lai dalībvalstis varētu arī nolemt trešām personām dot regulētu piekļuvi minētajiem termināļiem.
- i) 34. pants par piekļuves un pieslēguma atteikšanu tika paplašināts, pievienojot noteikumu, saskaņā ar kuru dalībvalsts varētu atļaut PSO vai SSO atteikt piekļuvi (vai atslēgties), lai nodrošinātu atbilstību ES Klimata aktā nospraustajam klimatneitralitātes mērķim.
- j) 46. panta 2. punkts tika grozīts, lai dalībvalstīm piešķirtu rīcības brīvību atbildību par pārrobežu starpsavienojumu būvniecību uzticēt tikai konkrētiem ūdeņraža tīklu operatoriem.
- k) 47. pants par atkāpēm no dažiem esošo ūdeņraža tīklu pienākumiem tika grozīts, jo īpaši tika atcelts atkāpju termiņš, vienlaikus iekļaujot tirgus pārbaudi, lai valsts regulatīvā iestāde varētu secināt, kad atkāpei būtu jābeidzas.

- l) 48. pants par ģeogrāfiski ierobežotiem ūdeņraža tīkliem ir paplašināts, lai radītu iespēju atkāpties no konkrētiem izolētu vai sadales tīklu pienākumiem, nodrošinot līdzīgu satvaru kā attiecībā uz gāzes sadales tīkliem. Tika pievienots jauns nosacījums, kas aizstāj "vienoto tīkla savienojumu". Tika precizēti ierobežojumi attiecībā uz valstu regulatīvo iestāžu iespēju atcelt piešķirtu atkāpi.
- m) Tika precizēts 49. pants par ūdeņraža starpsavienojumiem ar trešām valstīm. Pārskatītajā redakcijā norādīts, ka dalībvalstīm ir pienākums noslēgt starptautiskus nolīgumus vai starpvaldību nolīgumu, ievērojot 82. pantu, pirms šāda starpsavienojuma ekspluatācijas vai pirms paredzētās savienošanas.
- n) Attiecībā uz ziņošanu par ūdeņraža tīkla attīstību kompromisa tekstā dalībvalstīm ir dota rīcības brīvība piemērot 52. vai 51. pantu, lai iesniegtu pārskatu par tā ūdeņraža tīkla infrastruktūru, kuru tās plāno attīstīt.
- o) 53. pantā par ūdeņraža pārrobežu infrastruktūras finansēšanu kompromisa tekstā ir noteikts, ka ūdeņraža starpsavienojumu projekti, izņemot kopīgu interešu projektus, sedz savas izmaksas un var tikt finansēti no tarifu sistēmas. Tie var arī izstrādāt projekta plānu, tostarp pieprasījumu izmaksu pārrobežu sadalei. Regulas 6. pantā ir veikti attiecīgi grozījumi.

- p) 62. pantā sākotnējos Komisijas priekšlikumos, ciktāl ir runa par ūdeņraža tīklu operatoru vertikālo nodalīšanu, bija ietverts neatkarīgā pārvades operatora (NPO) nodalīšanas modeļa beigu termiņš, t. i., līdz 2030. gada beigām, un neatkarīgā sistēmas operatora (NSO) un ITO modeļu pieejamība paredzēta tikai attiecībā uz tiem ūdeņraža tīkliem, kas gāzes paketes spēkā stāšanās dienā piederēja vertikāli integrētiem uzņēmumiem.

Īpašumtiesību nodalīšanas modelis tika paturēts kā standarta nodalīšanas modelis, tomēr 62. panta 4. punkts tika pārfrāzēts, lai panāktu lielāku elastību attiecībā uz struktūras norīkošanu, kura kalpo par integrētu ūdeņraža tīklu operatori saskaņā ar NPO noteikumiem. Ūdeņraža tīklu operatori var arī izmantot atkāpes attiecībā uz esošajiem ūdeņraža tīkliem un ģeogrāfiski ierobežotiem tīkliem (47. un 48. pants), kuru piemērošana ir vienkāršota.

- q) 80. pants tika mainīts, lai grozītu apstākļus, kādos dalībvalstis, kas nav tieši savienotas ar jebkuras citas dalībvalsts starpsavienotu sistēmu, var atkāpties no konkrētiem direktīvas noteikumiem. Tajā pašā pantā ir ieviesta atkāpe no nodalīšanas attiecībā uz Luksemburgu, lai atspoguļotu tās pašreizējo tiesisko regulējumu gāzes un elektroenerģijas tirgos. Papildu atkāpe jaunajā 80.a pantā tika paredzēta Igaunijas, Latvijas un Lietuvas īpašajiem apstākļiem.

V. NOBEIGUMS

1. Ņemot vērā minēto, Padome tiek aicināta izskatīt prezidentvalsts sagatavoto kompromisa tekstu, kas izklāstīts dokumentos 7556/23 un 7557/23, apspriest visus delegāciju izvirzītos neatrisinātos jautājumus un panākt vienošanos par Padomes vispārējo pieeju, gatavojoties gaidāmajām sarunām ar Eiropas Parlamentu.